

B10-0141/2024

21.10.2024

PASIŪLYMAS DĖL REZOLIUCIJOS

pateiktas siekiant užbaigti diskusijas dėl Komisijos pareiškimo

pagal Darbo tvarkos taisyklių 136 straipsnio 2 dalį

dėl padėties Azerbaidžane, žmogaus teisių ir tarptautinės teisės pažeidimų ir
santykių su Armėnija
(2024/2890(RSP))

Rasa Juknevičienė, François-Xavier Bellamy, Michael Gahler, Andrzej Halicki, David McAllister, Sebastião Bugalho, Nicolás Pascual De La Parte, Isabel Wiseler-Lima, Daniel Caspary, Loucas Furlas, Sandra Kalniete, Łukasz Kohut, Andrey Kovatchev, Andrius Kubilius, Miriam Lexmann, Vangelis Meimarakis, Ana Miguel Pedro, Davor Ivo Stier, Michał Szczerba
PPE frakcijos vardu

Europos Parlamento rezoliucija dėl padėties Azerbaidžane, žmogaus teisių ir tarptautinės teisės pažeidimų ir santykių su Armėnija (2024/2890(RSP))

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į savo ankstesnius pranešimus ir rezoliucijas dėl Azerbaidžano ir Armėnijos,
 - atsižvelgdamas į 1950 m. Europos žmogaus teisių konvenciją, kurią Azerbaidžanas ratifikavo 2002 m.,
 - atsižvelgdamas į atitinkamus dokumentus ir tarptautinius susitarimus, įskaitant Jungtinių Tautų Chartiją, 1975 m. rugpjūčio 1 d. Helsinkio baigiamąjį aktą ir 1991 m. gruodžio 21 d. Almatos deklaraciją, tačiau jais neapsiribojant,
 - atsižvelgdama į 1996 m. balandžio 22 d. pasirašytą Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Azerbaidžano Respublikos partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimą¹,
 - atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 136 straipsnio 2 dalį,
- A. kadangi Azerbaidžane dėl politiškai motyvuotų kaltinimų tebėra sulaikyti 300 žmonių; kadangi žymiam žmogaus teisių gynėjui ir klimato srities aktyvistui Anarui Mammadli nuo 2024 m. balandžio 30 d. taikomas kardomasis kalinimas remiantis fiktyviais kaltinimais šamokslu įvežti į šalį neteisėtą užsienio valiutą ir jo sveikata sulaikymo metu labai pablogėjo; kadangi 2024 m. balandžio 22 d. ekonomistui ir politiniam aktyvistui Gubadui Ibadoghlu po 274 dienų sulaikymo buvo skirtas namų areštas;
- B. kadangi Azerbaidžanas sulaikymų ir teismo persekiojimo forma taip pat sustiprino represijas prieš likusią nepriklausomą žiniasklaidą, pvz., „Abzas Media“ ir „Toplum TV“;
- C. kadangi Azerbaidžano įstatymai, kuriais reglamentuojamas nevyriausybinė organizacijų (NVO) registravimas, veikla ir finansavimas, yra labai griežti ir savavališkai įgyvendinami, todėl neregistruotų NVO veikla faktiškai laikoma nusikaltimu;
- D. kadangi pagal 2024 m. indeksą (jį skelbia organizacija „Freedom House“) Azerbaidžanas yra viena iš mažiausiai laisvų pasaulio šalių, atsiliekanti net nuo Rusijos ir Baltarusijos;
- E. kadangi po devynis mėnesius vykdytos neteisėtos Lačino koridoriaus blokados Azerbaidžanas 2023 m. rugsėjo 19 d. užpuolė likusias Kalnų Karabacho dalis, kurių jis dar nekontroliavo, nepaisydamas savo įsipareigojimų, prisiimtų pagal 2020 m. lapkričio 9 d. trišalį pareiškimą, ir Tarptautinio Teisingumo Teismo sprendimo;
- F. kadangi iš šios teritorijos turėjo pasitraukti daugiau nei 100 000 armėnų, įskaitant 30 000 vaikų, todėl Kalnų Karabache beveik nebeliko šimtmečius ten gyvenusios

¹ OL L 246, 1999 9 17, p. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_international/1999/614/oj.

armėnų bendruomenės; kadangi tai prilygsta etniniam valymui;

- G. kadangi Rusijos taikos palaikymo pajėgos neveikė pagal savo įgaliojimus, kaip nustatyta 2020 m. lapkričio 9 d. trišaliame pareiškimе, nes nesiėmė jokių veiksmų prieš Azerbaidžano vykdomą Lačino koridoriaus blokadą, Azerbaidžano kontrolės posto įrengimą prie įvažiavimo į koridorių ir 2023 m. rugsėjo mėn. puolimą Kalnų Karabache;
- H. kadangi Azerbaidžano vadovybė ir toliau skelbia iredentistinius pareiškimus dėl suverenos Armėnijos teritorijos; kadangi Azerbaidžano kariuomenė tebėra užėmusi ne mažiau kaip 170 km² suverenos Armėnijos teritorijos;
1. pabrėžia savo didelį susirūpinimą dėl žmogaus teisių padėties Azerbaidžane;
 2. ragina Azerbaidžano valdžios institucijas nedelsiant ir besąlygiškai paleisti visus žmogaus teisių gynėjus, žurnalistus, aplinkosaugos, politinius ir kitus aktyvistus, persekiojamus pagal suklastotus ir politiškai motyvuotus kaltinimus; atsižvelgdamas į tai, primena Tofigo Yagublu, Akifo Gurbanovo, Bakhtiyaro Hajiyevo, taip pat žmogaus teisių gynėjų ir žurnalistų, įskaitant Ulvi Hasanli, Sevinją Vagifgizi, Nargizą Absalamovą, Hafizą Babali ir Elnarą Gasimovą, Azizą Orujovą, Rufatą Muradli, Avazą Zeynalli, Elnurą Shukurovą, Alasgarą Mammadli ir Faridą Ismayilovą, vardus ir pavardes; pabrėžia, kad nuo 2024 m. balandžio mėn. Azerbaidžanas, remdamasis fiktyviais kaltinimais, suėmė daugiau pilietinės visuomenės aktyvistų, įskaitant Faridą Mehralizadę, Igbalą Abilovą, Bahruzą Samadovą, Eminą Ibrahimovą ir Familą Khalilovą;
 3. primena, kad būtina panaikinti Gubadui Ibadoghlu galiojantį draudimą keliauti ir panaikinti visus jam pateiktus kaltinimus, ir ragina Azerbaidžaną skubiai užtikrinti nepriklausomą medicininę apžiūrą, kurią atliktų jo paties pasirinktas gydytojas, ir leisti jam gydytis užsienyje;
 4. primena Azerbaidžano valdžios institucijoms jų įsipareigojimus gerbti žmogaus orumą ir pagrindines laisves pagal savo tarptautinius įsipareigojimus ir ragina panaikinti represinius teisės aktus, kuriuos taikant nepriklausomos NVO ir žiniasklaida atsiduria už įstatymo ribų;
 5. ragina ES taikyti sankcijas pagal ES visuotinę sankcijų už žmogaus teisių pažeidimus režimą Azerbaidžano pareigūnams, padariusiems šiurkščių žmogaus teisių pažeidimų; pakartoja savo poziciją, kad ES turėtų būti pasirengusi taikyti sankcijas visiems asmenims ir subjektams, kurie kelia grėsmę Armėnijos suverenitetui, nepriklausomybei ir teritoriniam vientisumui;
 6. primena, kad 1996 m. ES ir Azerbaidžano partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimas, kuris yra dvišalių santykių teisinis pagrindas, grindžiamas pagarba demokratijai ir tarptautinės teisės principams bei žmogaus teisėms ir kad šie principai Azerbaidžane sistemingai pažeidinėjami;
 7. pakartoja, kad ES vienareikšmiškai remia Armėnijos suverenitetą, teritorinį vientisumą ir sienų neliečiamumą; tvirtai remia Armėnijos ir Azerbaidžano santykių normalizavimą remiantis abipusio teritorinio vientisumo pripažinimo ir sienų neliečiamumo principais, pagrįstais 1991 m. Almatos deklaracija;

8. primena, kad jau anksčiau yra pasmerkęs iš anksto suplanuotą ir nepateisinamą 2023 m. rugsėjo 19–20 d. Azerbaidžano karinį puolimą prieš Kalnų Karabacho armėnus, dėl kurio buvo išvaryta visa šimtmečius ten gyvenusi etninė armėnų bendruomenė ir kuris prilygo etniniam valymui; primena, kad dėl šio išpuolio visiškai iširo Kalnų Karabacho Respublikos struktūros ir Azerbaidžanas perėmė visišką šio regiono kontrolę; reikalauja paleisti visus likusius armėnų politinius kalinius ir karo belaisvius;
9. pakartoja savo reikalavimą išvesti Azerbaidžano pajėgas iš visos suverenios Armėnijos teritorijos; atmeta Azerbaidžano prezidento ir kitų Azerbaidžano pareigūnų iredentistinius ir kurstytojiškus pareiškimus, kuriais kenkiama Armėnijos teritoriniam vientisumui ir suverenitetui, ir reiškia didelį susirūpinimą dėl jų; įspėja Azerbaidžaną dėl bet kokios galimos karinės avantiūros prieš Armėnijos teritoriją; pabrėžia, kad Azerbaidžano susisiekimo su jo eksklavu Nachičevanėje klausimus reikėtų spręsti visapusiškai atsižvelgiant į Armėnijos suverenitetą ir teritorinį vientisumą;
10. ragina Azerbaidžaną iš tikrųjų pradėti išsamų ir skaidrų dialogą su Karabacho armėnais siekiant užtikrinti pagarbą jų teisėms ir garantuoti jų saugumą, įskaitant jų teisę prižiūrint tarptautinėms pajėgoms grįžti į savo namus ir oriai bei saugiai juose gyventi, teisę naudotis savo žeme ir nuosavybės teisę, teisę išlaikyti savo individualų tapatumą ir visapusiškai naudotis savo pilietinėmis, kultūrinėmis, socialinėmis ir religinėmis teisėmis;
11. ragina Europos institucijose įsteigti *ad hoc* komitetą, kuris nustatytų arba parengtų tarptautinius mechanizmus, užtikrinančius Kalnų Karabacho gyventojų kolektyvinį, saugų, orų ir tvarų grįžimą į jų protėvių žemę; ragina sukurti mechanizmą stebėti, kaip įgyvendinami Parlamento priimti pranešimai ir rezoliucijos dėl Kalnų Karabacho;
12. primygtinai ragina Azerbaidžaną susilaikyti nuo tolesnio kultūros, religinio ar istorinio paveldo regione naikinimo, apleidimo ar jo kilmės keitimo, atsižvelgiant į kultūros, religinio ar istorinio paveldo naikinimą, kuris vyko prasidėjus Kalnų Karabacho konfliktui, ir vietoj to stengtis išlaikyti, saugoti ir skatinti šią turtingą įvairovę; reikalauja apsaugoti armėnų kultūros, istorijos ir religijos paveldą Kalnų Karabache laikantis UNESCO standartų ir Azerbaidžano tarptautinių įsipareigojimų;
13. pripažįsta, kad būtina nedelsiant stiprinti ES ir Armėnijos bendradarbiavimą saugumo ir gynybos srityje; palankiai vertina tai, kad Armėnija išaldė savo dalyvavimą Kolektyvinio saugumo sutarties organizacijoje; atkreipia dėmesį į reguliarių ES ir Armėnijos politinių ir saugumo dialogų, kaip skėtinės platformos visais su saugumu susijusiais klausimais, pridėtinę vertę; palankiai vertina veiksmus, kurių ėmėsi kelios valstybės narės, siekdamos suteikti Armėnijai gynybinę karinę paramą, ir ragina kitas valstybes nares apsvarstyti panašias iniciatyvas;
14. reiškia paramą Armėnijos sprendimui nutraukti Rusijos federalinės saugumo tarnybos sienos apsaugos pareigūnų budėjimą tarptautiniame Jerevano oro uoste ir supranta, kodėl sustabdyti santykiai su Baltarusija;
15. ragina ES įveikti savo priklausomybę nuo dujų eksporto iš Azerbaidžano; ypač nerimauja dėl Azerbaidžano vykdomo dujų importo iš Rusijos ir didelės Rusijai tenkančios dalies gaminant ir transportuojant Azerbaidžano dujas į ES, nes tai prieštarauja ES tikslui sumažinti Rusijos pajėgumą tęsti savo agresijos karą prieš

Ukrainą sumažinant jos pajamas iš naftos ir dujų eksporto į ES; primygtinai ragina Komisiją ištirti įtarimus, kad Azerbaidžanas į ES iš tiesų eksportuoja rusiškas dujas;

16. ragina sustabdyti visą naftos ir dujų importą iš Azerbaidžano į ES; atsižvelgdamas į tai, kad 2023 m. Azerbaidžanas įsiveržė į Kalnų Kabarachą, primena savo raginimą sustabdyti Europos Sąjungos ir Azerbaidžano susitarimo memorandumo dėl strateginės partnerystės energetikos srityje galiojimą;
17. remia visas iniciatyvas ir veiksmus, kurie galėtų padėti įtvirtinti taiką tarp Armėnijos ir Azerbaidžano ir pasirašyti ilgai lauktą taikos susitarimą; mano, jog norint, kad taikos susitarimas būtų ilgalaikis, reikia, kad šalys nuoširdžiai dalyvautų, o ne eskaluotų retoriką ir reikalavimus; palankiai vertina tai, kad Delimitacijos ir sienų saugumo komisija neseniai pasiekė preliminarų susitarimą dėl kelių Armėnijos ir Azerbaidžano sienos sektorių delimitacijos;
18. palankiai vertina naują ES ir Armėnijos dvišalių santykių postūmį, kurį tvirtai remia Jerevano valdžios institucijos; atkreipia dėmesį į Armėnijos europinius siekius, kuriuos, be kita ko, išreiškė Armėnijos užsienio reikalų ministras; primena savo ankstesnę poziciją, kad pagal Europos Sąjungos sutarties 49 straipsnį kiekviena Europos valstybė gali pateikti prašymą tapti Europos Sąjungos nare, jei ji atitinka Kopenhagos kriterijus ir laikosi demokratijos principų, paisydamas pagrindinių laisvių ir žmogaus bei mažumų teisių ir užtikrina teisinės valstybės principo taikymą; mano, kad jei Armėnija būtų suinteresuota pateikti paraišką dėl šalies kandidatės statuso ir tęsti vykdomas tvarias reformas, kuriomis siekiama įtvirtinti jos demokratiją, tai galėtų tapti ES ir Armėnijos santykių pokyčių etapo pagrindu; ragina Komisiją ir Tarybą aktyviai remti Armėnijos siekį stiprinti bendradarbiavimą su ES ne tik ekonominės partnerystės, bet ir politinio dialogo, žmonių tarpusavio ryšių, sektorių integracijos ir bendradarbiavimo saugumo srityje srityse; mano, kad patirtis, įgyta įgyvendinant asociacijos susitarimus ir (arba) išsamias ir visapusiškas laisvosios prekybos zonas su Ukraina, Gruzija ir Moldovos Respublika, turėtų būti geras pagrindas glaudesniai ES ir Armėnijos bendradarbiavimui, visų pirma laipsniškos pramonės sektorių integracijos į bendrąją rinką srityje;
19. palankiai vertina 2024 m. liepos 22 d. sprendimą pradėti dialogą su Armėnija dėl vizų režimo liberalizavimo, kuris yra pirmas žingsnis siekiant bevizio režimo trumpalaikiam buvimui ES; taip pat palankiai vertina sprendimą patvirtinti pirmąją paramos priemonę pagal Europos taikos priemonę (ETP) Armėnijos Respublikos ginkluotosioms pajėgoms paremti, kurios vertė – 10 mln. EUR; ragina ES nutraukti bet kokią techninę ir finansinę pagalbą Azerbaidžanui, kuria galėtų būti prisidedama prie jo karinių ar saugumo pajėgumų stiprinimo; ragina valstybes nares išaldyti visos karinės ir saugumo įrangos eksportą į Azerbaidžaną;
20. smerkia daugkartinius Baku iniciatyvinės grupės bandymus menkinti ir destabilizuoti ES valstybes nares; ypač smerkia jos paramą iredentistinėms grupuotėms ir dezinformacijos operacijoms, nukreiptoms prieš Prancūziją, ypač Prancūzijos Naujosios Kaledonijos, Martinikos ir Korsikos departamentuose ir teritorijose; primena, kad šie metodai 2013 m. buvo naudojami prieš Vokietiją; smerkia prieš Daniją nukreiptas šmeižto kampanijas; griežtai prieštarauja paties Ilhamo Aliyeva 2023 m. lapkričio mėn. Baku vykusiame Baku iniciatyvinės grupės susitikime išsakytiems kaltinimams;

21. smerkia savavališkus ES piliečių sulaikymus, grindžiamus melagingais kaltinimais šnipinėjimu, ir neproporcingų bausmių skyrimą jiems;
22. apgailestauja dėl šmeižto kampanijos, kuria siekiama pakenkti Prancūzijos reputacijai sukeliant abejones dėl jos gebėjimo surengti 2024 m. olimpinės žaidynes ir kurią pradėjo veikėjai, įtariami esantys artimi Azerbaidžano režimui;
23. griežtai smerkia Azerbaidžano vyriausybės oponentų bauginimą, grasinimus nužudyti ir mėginimus nužudyti Azerbaidžano vyriausybės priešininkus, įskaitant ES šalyse, taip pat Azerbaidžano piliečius, kuriems valstybės narės suteikė politinį prieglobstį, pvz., Mahammadą Mirzali Prancūzijoje; ragina valstybes nars prirreikus bendradarbiauti tiriant 2024 m. rugsėjo mėn. įvykdytą Prancūzijoje gyvenančio Azerbaidžano politinio oponento Vidadi Isgandarli nužudymą; pabrėžia, kad valstybių narių siekis užkirsti kelią bet kokiems keršto veiksams jų teritorijoje yra demokratijos, žmogaus teisių, saugumo ir suvereniteto klausimas; primygtinai reikalauja, kad Europolas atidžiai stebėtų situaciją šiuo klausimu;
24. griežtai smerkia prieš ES valstybių narių išrinktus pareigūnus nukreiptus viešus įžeidimus ir tiesioginius grasinimus, kuriuos išsakė Azerbaidžano diplomatijos ar vyriausybės atstovai arba Azerbaidžano parlamento nariai; todėl reikalauja, kad visiems Azerbaidžano pareigūnams būtų uždrausta patekti į ES institucijų pastatus iki tolesnio pranešimo;
25. palankiai vertina tai, kad Armėnijos Respublika 2023 m. oficialiai deponavo Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statuto ratifikavimo dokumentą ir kad 2024 m. vasario 1 d. šis statutas Armėnijai įsigaliojo;
26. apgailestauja dėl Azerbaidžano veiksmų, kurių jis ėmėsi siekdamas sukurti separatistinį subjektą okupuotame Kipre ir kurie prieštarauja tarptautinei teisei ir JT Saugumo Tarybos rezoliucijų 541 (1983) ir 550 (1984) nuostatomis; ragina Azerbaidžaną gerbti valstybių suverenumo ir teritorinio vientisumo principus ir nekviesti okupuoto Kipro separatistinio subjekto į jokus Tiurkų valstybių organizacijos susitikimus;
27. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Tarybai, Komisijai, Komisijos pirmininko pavaduotojui ir Sąjungos vyriausiajam įgaliotiniui užsienio reikalams ir saugumo politikai, valstybėms narėms ir Azerbaidžano prezidentui, vyriausybei ir parlamentui.